

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**МАТЕРІАЛИ
I Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДИСКУРСОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ»**

**до 125-річчя
Національного університету «Запорізька політехніка»**

21 листопада 2025 р.

**Запоріжжя
2025**

КУЛІЧЕНКО-ЧУГІНА А. К. Роль англійської як мови викладання у підготовці студентів-іноземних громадян медичних університетів України	394
ЛЮШИНСЬКА Г. В. Актуальні питання викладання іноземної мови в немовних ЗВО	399
МЕЛЬНИК Л. В. Цифрова трансформація мовної освіти: роль штучного інтелекту у навчанні іноземних мов	403
СОЛЯНЕНКО О. Л. Особливості вдосконалення комунікативних навичок у студентів ЗВО	408
ТРЕГУБ С. Є. Методи контролю перевірки знань з іноземної мови в медичних вишах	410
ХАВКІНА О. М. Рефлексивні практики як засіб розвитку мета когнітивної компетентності в процесі навчання англійської мови	414
ХАРИТОНОВА О. О. Використання кіно у формуванні мовленнєвих компетенцій у процесі вивчення французької мови	416
ЯРІЗ Є. М., ЯРІЗ Н. О. Використання комп'ютерних технологій при проведенні рубіжного контролю у процесі вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання	420
BEZİRCİLİOĞLU S. Technical English Course as a Tool to Raise Awareness about the Sustainable Development Goals (SDGs)	423
CAFFALL M., GOODIEL K., MUELLER A. International Connections and Communication between University Students	425
HALYTSKA O. Implementierung von DLL 4 in der Ausbildung angehender DaF-Lehrkräfte an der Nationalen Lesja-Ukrajinka-Universität Wolhynien	427
KUMAR D. Topical Issues of Teaching Methodology in the 21st Century: A Critical Overview	431
KUSHCH E. From Prestige to Participation: How English Became Everyone's Language	433
KUSHCH E., DANYLOVA O. English e-Learning Vocabulary: Origins and Evolution	435
KUSHCH E., HERASEMCHUK K. Tech-Driven Growth of English Scientific Vocabulary	437
KUSHCH E., KHOLOSTA O. Variability of English Educational Vocabulary in the United States	440
KUSHCH E., KLYMENKO M. Thematic Groups of the English e-Learning Vocabulary	442
LAZEBNA N. Multilingual Project-Based Learning: A Transcultural Framework for Foreign Language Teacher Education in Hybrid Setting	444
LEBED Yu. Features of Conducting English Language Test Control	446

Методика викладання іноземних мов потребує урізноманітнення та оновлення, а саме: залучення різних методів з метою розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок учнів. Мовленнєва спрямованість та ситуативність формують визначення комунікативного підходу і водночас є його принципами. Реалізації принципів комунікативного підходу сприяє атмосфера колективного спілкування, співпраця. Все це характеризує спеціальну пізнавальну діяльність – інтерактивне навчання, метою якого є створення комфортних умов навчання.

Література

1. Жлуктенко Ю. О. Методика викладання іноземних мов у вищій школі. К. : Вища школа, 2003. 222 с.
2. Комар О. С. Комунікативний підхід як інструмент модернізації процесу навчання іноземної мови в Україні. Науково-методична робота. URL : <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/ naukovometodychna-robota/91-tendentsiyi-suchasnoyi-pidhotovky-maybutnikh-uchyteliv-pochatkovoyi-shkoly/274-komunikativnij-pidkhid-yak-instrument-modernizatsiji-protsesu-navchannya-inozemnoji-movi-v-ukrajini>.
3. Науменко У. В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 118–122.
4. Пометун О., Пометун Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К. : А.П.Н., 2012. 98 с.

УДК 811.111:378.147.091.3:61:378-057.87-054.62](477)

**Куліченко-Чугіна А. К.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет**

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ЯК МОВИ ВИКЛАДАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

На офіційному сайті Oxford EMI (<https://oxfordemi.co.uk/>) зазначено, що англійська як мова викладання (English as Medium of Instruction, EMI) – це використання англійської мови для викладання академічних дисциплін у країнах або юрисдикціях, де рідна мова більшості населення не є рідною. Робоче, а потім й відоме тлумачення запропонувала Дж. Діарден (J. Dearden), яка наголосила, що

«визначення є важливим оскільки забезпечує концептуальне розмежування між викладанням англійською (EMI) та інтегрованим навчанням змісту й мови (CLIL)» [2, с. 2, 4; 7]. Хоча у сучасному науковому дискурсі відбувається плутанина терміну «англійська як мова викладання» з такими термінами «англійська як іноземна мова» (EFL), «англійська для спеціальних цілей» (ESP), «англійська для академічних цілей» (EAP).

За Дж. Діарден узагальними різницю між зазначеними явищами:

- *англійська як мова викладання (EMI)* – практика викладання академічних дисциплін англійською мовою, коли вона не є першою мовою більшості студентів; основна мета – навчання предмета, а не покращення англійської (хоча мовні навички можуть покращуватися опосередковано); не має конкретного освітнього контексту та чіткої методології;

- *інтегроване навчання змісту й мови (CLIL)* – поєднує навчання дисципліни та розвиток мовних навичок; мета – одночасне покращення знань з предмета та володіння іноземною мовою; контекстуально прив'язане до ідей мультилінгвальної компетентності, зокрема у країнах Європейського союзу;

- *англійська як іноземна мова (EFL)* – викладання англійської як іноземної мови у країні, де англійська не є рідною; мета – загальне або спеціалізоване володіння англійською;

- *англійська для спеціальних цілей (ESP)* – вивчення англійської орієнтоване для конкретних професій або галузей людської діяльності; мета – надати мовні навички, необхідні для праці у конкретній галузі;

- *англійська для академічних цілей (EAP)* – використання англійської мови в академічному середовищі; мета – забезпечити здобувачів освіти необхідною академічною лексикою та навичками усного й письмового мовлення для ефективного навчання англійською мовою у будь-якому ЗВО [2, с. 4, 7].

С. Цзиньхуей (S. Jinghui) зазначає, що помітне використання англійської як мови викладання у вищій освіті зумовлює все частіше звернення до питання як ЕМІ можна реалізувати на практиці в різних контекстах. Дослідниця також вказує на те, що, з одного боку, ЕМІ є важливим засобом *інтернаціоналізації освіти* (курсив наш. – А. К.-Ч.) та має на меті підтримку різноманітності, з іншого боку, потенційно може відтворювати однорідність [5, с. 1]. Водночас Дж. Діарден підкреслює, що поняття «інтернаціоналізації освіти» за умови використання ЕМІ є доволі суперечливим та багатозначним. У вузькому сенсі – це залучення та прийом студентів-іноземних громадян, а також набір міжнародного професорсько-викладацького складу. У широкому

значенні – полягає у прагненні ЗВО підготувати місцевих студентів до життя та праці у міжнародному середовищі [2, с. 29].

Підтримуємо думку С. Цзиньхуей та вкажемо, що ЕМІ справді відкриває доступ до глобального академічного освітнього та наукового простору, полегшує академічну мобільність, обмін знаннями та співпрацю між різними культурами – дозволяє викладачам та здобувачам освіти вчитися та працювати разом. Однак англійська може витіснити локальні мови й культури, тим самим нав'язуючи певний мовний й культурний стандарт. Тому бачимо констатацію парадокса ЕМІ, що покликане підтримувати різноманітність, але за певних умов може призвести до її втрати.

ЕМІ має свої переваги та виклики. Спочатку такі дисципліни як інженерія, бізнес, економіка, інформаційні технології та природничі науки викладали англійською мовою, оскільки значна кількість реальних бізнес-проектів й наукових досліджень у цих галузях здійснюється англійською. Згодом феномен ЕМІ поширився на багато інших академічних дисциплін, зокрема гуманітарні, соціальні та медичні. Кількість та різноманітність дисциплін, що викладають англійською мовою, у кожному університеті відрізняється, але у всіх випадках ЕМІ доводить свою актуальність та доцільність [7].

Б. Гудман (B. Goodman) у статті «Implementing English as a Medium of Instruction in a Ukrainian University: Challenges, Adjustments, and Opportunities» (2014) констатує, що «зміна мови навчання з рідної іноземною суттєво впливає на освітній процес у контексті українського університету» [3, с. 139].

Авторка дослідження також вважає, що навчання з використанням англійської як мови викладання впливає на кадровий склад, оскільки проводити заняття можуть лише ті викладачі, рівень володіння англійської мови яких – належний. Цей момент також впливає на зміст освітнього процесу, оскільки педагоги з високою мовною компетентністю не завжди мають глибокі знання у певній предметній галузі, тоді як здобувачі освіти часто зіштовхуються з обмеженим або нерівним доступом до матеріалів та методичного забезпечення різними мовами. Окрім цього перехід викладача на іншу мову навчання впливає на впевненість під час спілкування зі студентами, оскільки вони можуть відчувати труднощі, пов'язані з володінням мовою, а також потребу адаптувати стиль викладання, темп мовлення тощо [3, с. 139].

Т. Ажарі (T. Azhari) зі співавторами дотримуються думки, що мова навчання відіграє вирішальну роль у забезпеченні високої якості освіти та майбутньому професійному успіху медичних фахівців, що зумовлює звернення до розгляду питання про використання англійської як мови

викладання. Дослідники продовжують думку, зазначаючи, що попри великий інтерес до використання англійської як мови викладання у програмах медичної освіти, наразі не існує єдиної думки щодо її ефективності та впливу на здобувачів освіти [1, с. 1, 3].

Впродовж 20 років XXI ст. в українському освітньому просторі спостерігалася тенденція до розширення пропозиції медичних програм, навчання за якими здійснювалися англійською мовою. Контингент студентів був з Індії, Нігерії, Марокко та інших країн Африки й Азії, що відображало не тільки міжнародний характер, а й культурне різноманіття. Однак пандемія COVID-19 та запровадження воєнного стану в Україні з 2022 р. призвели до зниження зацікавленості студентів-іноземних громадян до навчання у вітчизняних ЗВО, зокрема медичних та фармацевтичних, через ускладнену безпекову ситуацію.

Найпопулярнішою спеціальністю серед абітурієнтів-іноземних громадян була і є «Медицина». Україна належить до країн, що надають іноземним громадянам можливість здобути якісну медичну освіту на всіх рівнях. Українські університети, зі свого боку, докладають значних зусиль, щоб створити для іноземних студентів дружнє освітнє середовище та комфортні умови проживання [6, с. 66] – навіть під час воєнного стану.

Однак міжкультурна освіта все ще має певні виклики. У більшості випадків вони пов'язані з мовними відмінностями між іноземними студентами та українським викладацьким складом. Варто зазначити, що мовний бар'єр може негативно впливати на якість освіти й, як наслідок, призводити до недостатньої професійної компетентності іноземних випускників [6, с. 66].

Наявність такого міжнародного контингенту студентів висувало підвищені вимоги до якості викладання англійською мовою та підкреслювало ключову роль володіння англійською мовою для успішного засвоєння матеріалу як фахових, так і загальноосвітніх дисциплін. Реалізація ЕМІ потребувала врахування не лише рівня мовних компетентностей здобувачів вищої освіти, а й застосування інноваційних педагогічних підходів, готовності та налаштованості викладачів й студентів у багатокультурному освітньому середовищі.

Вслід за А. Гамадом (А. Hamad) та співавторами погоджуємося, що мовні бар'єри в медичній освіті, особливо в країнах, де іноземні мови використовують як мови викладання, становлять суттєві труднощі для студентів-медиків. Ці бар'єри перешкоджають успішному навчанню, розумінню та ефективному спілкуванню з пацієнтами, що зрештою впливає на якість надання медичної допомоги [4, с. 1].

У дослідженні [6], де брала участь авторка цієї розвідки, були

ретельно проаналізовані особливості вимови марокканської та нігерійської англійської для мінімізації потенційних міжкультурних непорозумінь, особливо в медичних університетах, де ці варіанти англійської мови є одними з домінантних.

А. Гамад зі співавторами пропонує модель білінгвальної освіти, що інтегрує рідну мову в основні медичні навчальні програми, водночас підтримуючи високий рівень володіння англійською. На думку дослідників, такий підхід поєднує переваги глобальної наукової інтеграції з практичними перевагами володіння місцевою мови. Використання перекладацьких інструментів на основі штучного інтелекту може забезпечити підтримку в режимі реального часу, зменшуючи бар'єри у доступі до іншомовних навчальних матеріалів [4, с. 15].

Отже, англійська як мова викладання у медичних університетах України виступає важливим інструментом інтеграції у світовий освітній простір і підвищення конкуреспроможності фахівців. Проте для її впровадження необхідний зважений підхід, що враховує лінгвістичні, культурні та педагогічні особливості освітнього процесу. Оптимальним шляхом розвитку є поєднання ЕМІ з елементами білінгвальної освіти та використанням інноваційних цифрових технологій.

Література

1. Azhari T., Sahputri J., Taman M. R. Utilizing English as the Medium of Instruction (EMI) in Medical Education Programs: A Case Study of the Faculty of Medicine at Universitas Malikussaleh. *Proceedings of Malikussaleh International Conference On Education Social Humanities And Innovation (Miceshi)*. 2024. Vol. 1. № 1. P. 1–9.
2. Dearden J. English as a Medium of Instruction – A Growing Global Phenomenon. *British Council*. 2015. 40 p. URL : https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_E484%20EMI%20-%20Cover%20option_3%20FINAL_Web.pdf.
3. Goodman B. Implementing English As a Medium of Instruction in a Ukrainian University: Challenges, Adjustments, and Opportunities. *International Journal of Pedagogies and Learning*. 2015. № 9 (20). P. 130–141. URL : <https://doi.org/10.1080/18334105.2014.11082026>.
4. Hamad A. A., Mustaffa D. B., Alnajjar A. Z., Amro R., Deameh M. G., Amin B., Alkhalwaldeh I. M. Decolonizing Medical Education: A Systematic Review of Educational Language Barriers in Countries Using Foreign Languages for Instruction. *BMC Medical Education*. 2025. № 25. P. 1–17. URL : <https://doi.org/10.1186/s12909-025-07251-2>.

5. Jinghui S. Lost in the EMI Trend: Language-Related Issues Emerging from EMI Practice. *Sage Open*. 2023. № 13 (3). P. 1–12. URL : <https://doi.org/10.1177/21582440231181494>.

6. Sazanovych L. V., Kulichenko A. K. Language Barrier as a Challenge of Intercultural Education (Moroccan English and Nigerian English as Cases in Point). *Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти: міждисциплінарний діалог* : кол. монографія. Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. С. 65–74.

7. What Is EMI? *Oxford EMI*, Oxford, UK : website. URL : <https://oxfordemi.co.uk/what-is-english-medium-instruction/>

УДК 378.147.016:81'243:61

**Люшинська Г. В.,
викладач закладу вищої освіти кафедри іноземних мов,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ЗВО

Актуальні питання викладання іноземної мови (ІМ) в немовних вишах включають формування комунікативної компетенції, інтеграцію іноземної мови у професійну діяльність, використання сучасних технологій, розвиток навичок самостійної роботи та адаптацію навчання до потреб студентів, що є ключовим для успішного оволодіння іноземною мовою в професійному середовищі. Розглянемо це питання на прикладі вивчення ІМ в Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті (ЗДМФУ).

Іноземна мова відіграє значну роль у професійному орієнтуванні особистості студента-медика та формує низку компетентностей. Термін «компетенція» широко вживають у педагогічній літературі. Так, наприклад, Е. Зеєр, О. Шахматова під професійною компетенцією розуміють сукупність знань і вмінь, а також способи виконання професійної діяльності. М. Дем'янчук наголошує, що компетентність майбутнього фахівця доцільно розглядати як нову якість професійної підготовки, яка охоплює та поєднує змістовий і процесуальний компоненти: знання й уміння, здатність до постійного оновлення сукупності оперативних і мобільних професійних знань та вмінь вибирати оптимальні рішення, аргументувати вибір, критично мислити, тобто виявляти високий рівень кваліфікації, професіоналізму фахівця і його підготовленості до професійного спілкування [2, с. 46]. Як